

การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ฉบับสมุดไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เมื่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ผ่านความเห็นชอบจากการออกเสียงประชามติร่วมกับประเด็นเพิ่มเติมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญตามผลการทำประชามติพร้อมกับส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการแก้ไข หลังจากนั้นได้ส่งให้ทีมงานเจ้าหน้าที่ลิขิต กองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เขียนร่างรัฐธรรมนูญลงในสมุดไทยจนแล้วเสร็จ ซึ่งรัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ลงนาม (รัฐบาลเป็นเจ้าภาพในการจัดทำนายกรัฐมนตรีจึงเป็นผู้ลงนามรับสนอง) และทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับสมุดไทยผ่านทางสำนักกราชเลขาธิการเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ แล้ว หลังจากนั้นได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อให้รัฐบาลขอรับพระราชทานร่างรัฐธรรมนูญกลับมาแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะบางประเด็นได้ นายกรัฐมนตรีได้ขอพระราชทานพระราชนุญาตขอรับพระราชทานร่างรัฐธรรมนูญคืนมาแก้ไขเพิ่มเติม และเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จนายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายใหม่ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป ในการนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมกำหนดการพระราชพิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งสามฉบับ และพระราชทานให้แก่นายกรัฐมนตรีในการพระราชพิธีดังกล่าว โดยขั้นตอนการเขียนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยลงในสมุดไทย หรือที่โบราณเรียกว่า “ขุบ” ของเจ้าหน้าที่ลิขิต กองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในความรับผิดชอบและดำเนินการสืบทอดกันมาหลายรุ่น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเขียนร่างรัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทย และขั้นตอนอื่นที่เกี่ยวข้องสรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนแรก

เริ่มตั้งแต่การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยกองนิติธรรมและกองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประสานงานกันเกี่ยวกับขั้นตอนและกำหนดเวลาในการดำเนินการแต่ละช่วง เพื่อวางแผนเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรองรับภารกิจ (ทั้งเจ้าหน้าที่ลิขิตซึ่งทำหน้าที่เขียน เจ้าหน้าที่ที่ช่วยดำเนินการและประสานงานด้านต่าง ๆ)

ขั้นตอนที่สอง

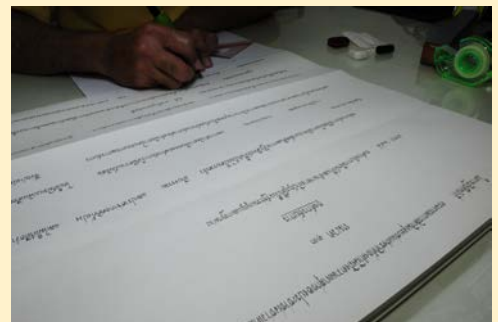
กองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประสานงานกับกรมแผนที่ทหาร เพื่อขอความอนุเคราะห์กระดาษโฮเวทซึ่งต้องมีความหนาเพียงพอที่จะนำมาเขียนแล้วหมึกจะไม่ซึมทะลุ จากนั้นมอบให้กองการค้าของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษานำไปพับซ้อนเป็นรูปเล่มสมุดไทย รวม ๓ ฉบับ โดยต้องนำกระดาษมาต่อกันให้ยาวเพียงพอที่จะเขียนจนครบทุกมาตรา (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีจำนวน ๒๗๙ มาตรา ๕๑๙ หน้า รวม ๒๕๙ พับครึ่ง) ซึ่งการพับจะพับสลับกันไปมา ๑ พับมี ๒ หน้า เช่นเดียวกับสมุดข่อยโบราณ หรือคัมภีร์ไบเบิลที่พระใช้เทศน์แต่มีขนาดใหญ่กว่ามาก โดยมีขนาดกว้าง ๑๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๔๕.๕ เซนติเมตร ความสูงขึ้นอยู่กับจำนวนมาตราและความยาวของข้อความบทบัญญัติในแต่ละมาตราซึ่งต้องพับให้เพียงพอสำหรับเขียน

ขั้นตอนที่สาม

กองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประสานงานกับสำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร เพื่อเตรียมการลงรักปิดทองปกหน้าและปกหลัง รวมทั้งด้านข้างของสมุดไทย พร้อมทั้งติดพระครุฑพ่าห์บนหน้าปกสมุดไทย (จะดำเนินการหลังจากเจ้าหน้าที่ลิขิตเขียนร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว) ส่วนพระครุฑพ่าห์จะส่งจ้างสำนักกษาปณ์ กรมธนารักษ์ เป็นผู้จัดทำโดยมีขนาดเท่ากับพระครุฑพ่าห์บนหน้าปกรัฐธรรมนูญฉบับก่อนที่ผ่านมา โดยจัดทำจำนวนทั้งสิ้น ๓ ตรา (ทองคำแท้ ๑ ตรา อีก ๒ ตรา เป็นเงินกะไหล่ทอง)

ขั้นตอนที่สี่

ถือเป็นขั้นตอนสำคัญคือ ขั้นตอนของการเขียนร่างรัฐธรรมนูญลงสมุดไทย ซึ่งจะผิดพลาดไม่ได้ ทั้งนี้ หลังจากร่างรัฐธรรมนูญผ่านการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญแล้วคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญส่งร่างที่ผ่านการพิจารณาดังกล่าวมายังกองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการจัดวรรคตอนแยกเป็นมาตราตามจำนวนมาตราที่เหมาะสมในแต่ละหน้าให้แก่เจ้าหน้าที่ลิขิตเพื่อดำเนินการเขียนด้วยลายมือแบบอาลักษณ์หรือเรียกเป็นทางการว่าลายมือแบบ “รัตนโกสินทร์” โดยพื้หนึ่งจะมี ๒ หน้า แต่ละหน้าจะเขียนเป็น ๔ บรรทัด ไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ โดยมีเจ้าหน้าที่ลิขิตจำนวน ๙ คน แยกกันช่วยเขียนให้ครบทั้ง ๓ ฉบับ ขณะเดียวกัน ระหว่างเขียนก็จะมีผู้รับผิดชอบจำนวน ๓ คน ตรวจทานความถูกต้องไปด้วยพร้อม

ขั้นตอนที่ห้า

หลังจากดำเนินการเขียนแล้วเสร็จและผู้ตรวจทานได้ตรวจทานความถูกต้องครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว จึงส่งสมุดไทยทั้ง ๓ ฉบับ พร้อมพระครุฑพ่าห์ทั้ง ๓ ตรา ไปยังสำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร เพื่อให้ช่างกลุ่มประณีตศิลป์ ดำเนินการลงรักปิดทองทั้งปกบนและปกล่าง (ปกหน้าและปกหลัง) และด้านข้าง โดยรอบพร้อมทั้งติดพระครุฑพ่าห์บนหน้าปกรัฐธรรมนูญด้วย โดยสำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร ใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ ๑ สัปดาห์ ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้จัดส่งไปดำเนินการเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ และได้นำกลับมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ขั้นตอนสุดท้าย

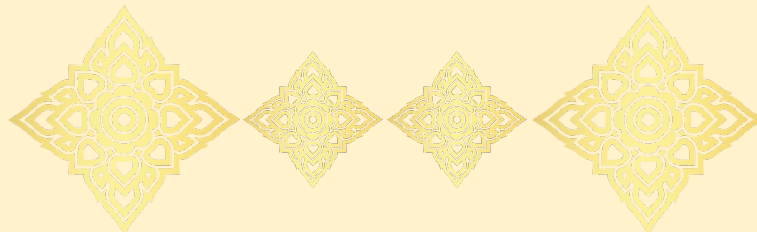
เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วจะเชิญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้ง ๓ ฉบับดังกล่าวมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อประทับพระราชลัญจกร โดยแต่ละฉบับจะประทับพระราชลัญจกร ๔ องค์ ประกอบด้วย พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ ประทับกำกับพระปรมาภิไธย ส่วนด้านบน (ในพื้เดียวกันแต่คนละหน้า) ประทับพระราชลัญจกรประจำแผ่นดิน ๓ องค์ เรียงจากซ้ายไปขวาตามลำดับ ได้แก่ พระราชลัญจกรมหาโอการ พระราชลัญจกรไอรพทองคำใหญ่ และพระราชลัญจกรหงสพิมาน ทั้งนี้พระราชลัญจกร ทั้ง ๔ องค์ดังกล่าว เกี่ยวเนื่องด้วยคติทางศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู กล่าวคือ พระครุฑพ่าห์เป็นพาหนะของพระนารายณ์ มหาโอการ มีเครื่องหมายอุณาโลมซึ่งเป็นตาที่ ๓ ของพระอิศวร (หรือพระศิวะ) ไอรพทองคำ คือ ช้างเอราวัณซึ่งเป็นช้างทรงของพระอินทร์ และหงสพิมาน คือ หงส์เป็นพาหนะของพระพรหม เมื่อประทับพระราชลัญจกรเสร็จเรียบร้อยแล้วถือว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และสามารถประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลใช้บังคับได้ทันที

อย่างไรก็ตาม ในครั้งนี้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กำหนดการพระราชพิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้ง ๓ ฉบับแล้วพระราชทานแก่นายกรัฐมนตรี จากนั้นเจ้าพนักงานอาลักษณ์ กองอาลักษณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีประทับพระราชลัญจกร และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้อาลักษณ์ กองอาลักษณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอ่านกระแสพระราชปรารภประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เมื่อเสร็จสิ้นการพระราชพิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ แล้ว รัฐบาลโดยกองอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๕๐ ก วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ หลังจากนั้นได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับสมบูรณ์ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงเก็บรักษาไว้ จำนวน ๑ ฉบับ และเก็บรักษาไว้ในนามรัฐบาลที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และในนามรัฐสภาที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จำนวนแห่งละ ๑ ฉบับ

พระราชพิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชกาล หลังจากที่มีพระราชพิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยครั้งหลังสุดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑ นับเป็นพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายที่ได้แก่รัฐบาลและประชาชนชาวไทย.

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

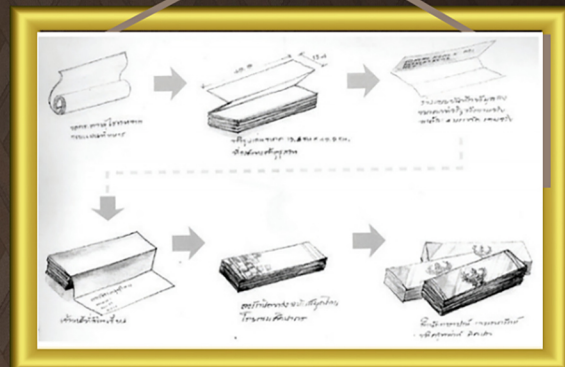
ฉบับสมุดไทย ปี 2560

1

การเตรียมการ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยกองนิติธรรมและกองอาลักษณ์ฯ ประสานงานเพื่อจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ ลิขิต และเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินการ ด้านต่าง ๆ

2

เตรียมกระดาด

กองอาลักษณ์ฯ ประสานกับ กรมแผนที่ทหารเพื่อขอกระดาษ ไหวเอวและมอบให้สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการ และสวัสดิภาพครูฯ นำไปพับซ้อน เป็นรูปสมุดไทย รวม 3 ฉบับ

3

เตรียมการ ลงรักปิดทอง

กองอาลักษณ์ฯ ประสาน สำนักช่างสิบหมู่ เพื่อเตรียม ลงรักปิดทองปกหน้าและ ปกหลัง รวมทั้งด้านข้าง และสั่งจ้างสำนักกษาปณ์ จัดทำพระครุฑพ่าห์ เพื่อติดลงบนปกสมุดไทย

4

การเขียนร่างฯ

เจ้าหน้าที่ลิขิต กองอาลักษณ์ฯ จัดวรรคตอนแยกเป็นมาตรา และเขียนด้วยลายมือแบบอาลักษณ์ หรือที่เรียกว่าแบบ"รัตนโกสินทร์"

5

ลงรักปิดทอง บนปก

ส่งสมุดไทยทั้ง 3 ฉบับ พร้อมพระครุฑพ่าห์ ไปยังสำนักช่างสิบหมู่ เพื่อลงรักปิดทอง ปกบน ปกล่าง และด้านข้าง โดยใช้ เวลาประมาณ 1 สัปดาห์

เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วจะเชิญ รัฐธรรมนูญทั้ง 3 ฉบับ มายัง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อประทับพระราชลัญจกร จากนั้นจึงถือว่าเสร็จสิ้นสมบูรณ์ สามารถประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้มีผลใช้บังคับได้ทันที

6

ประทับตรา พระราชลัญจกร

เผยแพร่สู่ประชาชน และมีผลบังคับใช้

จัดทำโดย
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ :

